

Kan du huske... Bordingegnens købmænd.

Det er utrolig så mange købmænd, der har været. Da jeg startede med disse skriverier, havde jeg kun kendskab til 5 købmænd i Bording og 7 i Bordings opland. Men jo flere man taler med, jo flere købmænd viser der sig, der har været. Mange bønder har suppleret deres indtægt med hvad en lille købmandsbutik kan give.

Gad vide om det var almindeligt med så mange forretninger for 100 år siden? Eller om man har ladet sig inspirere af den visionære mand I. C. Nielsen fra Hestlund, ham der siden blev købmand i Bording og byens grundlægger.

I Hestlund har der f. eks været ikke mindre end 4 købmænd og måske endda flere. Desuden har der været en købmand i Ravnholt og en i Hjørnholt. Ligesom Bording Kirkeby også har haft købmand. Mindst 12 købmænd har der været rundt omkring i Bordings opland. Men mærkværdigvis ingen i Guldforhoved og i Agerskov!

Den mest kendte, for os, der ikke er så gamle!!, er nok købmanden i **Bording Kirkeby**. Det var den sidste af oplandets købmænd der stoppede, da **Henry Jensen og Olga** lukkede i 1995 efter 39 år. For efterskoleeleverne på Hestlund Efterskole var det et yndet sted at handle. Købmandsparret var så hyggelige, sagde eleverne. Men alle nød nu godt af dem. De havde altid overskud og tid til alle. De fik aldrig selv børn, men de havde så alle byens børn. De var utrolige vellidte. Og de havde altid tid til kunderne. Lidt ligesom i gamle dage. Som Olga udtalte til avisen, da de stoppede som købmand: ”Alle dem, der kommer her hver eneste dag. Vi får os en snak, så vi ved nok det meste af, hvad der foregår her i byen. - Det kommer vi til at savne.” Men tiderne skiftede. Kaffemøllen og salget over disken var blevet overhalet af supermarkederne. Det var ikke lønsomt længere, selvom reklamer og rabat blev sparet væk. Folk køber jo ikke mere af den grund var Henrys filosofi.

Før Olga og Henry hed købmanden **Mary og Jens Østergaard**. Ca. 10 år (medio 40erne til 1956) fik de i Bording Kirkeby før de rejste videre til Kølvrå og senere til Århusområdet. Og før dem igen var det **Mathilde og Kristian Thuesen, Post** fra omkring 1930 til midt i 40erne.

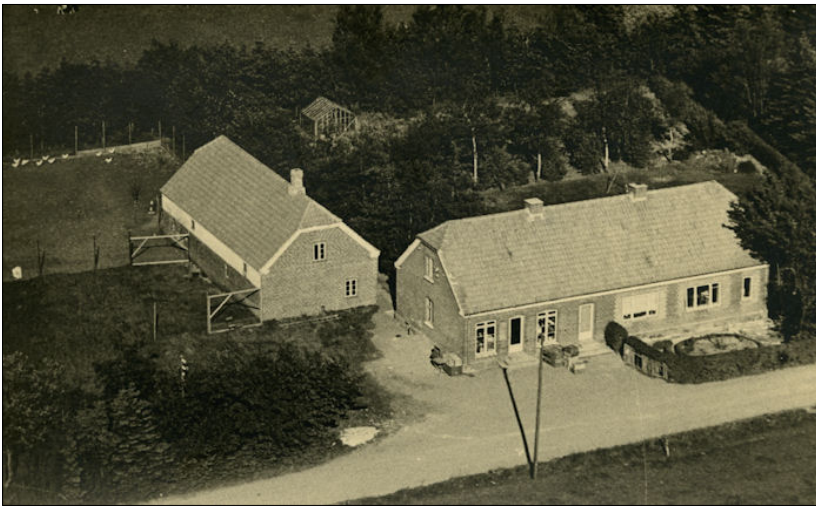

Købmand
Olga og Henry Jensen,
Bording Kirkeby.
1956 – 1995.

En anden af egnens købmænd mange endnu husker, er købmanden i **Nedre Hestlund**. Lige ved siden af den ny- byggede skole (1916) byggede **Mikkelsen** sin købmands- forretning i 1926. Her drev han og konen forretningen frem til 1940. Krisen i 30erne var en hård tid også for købmændene. Og Mikkelsen var vel for god af sig. Men hvem kan lade være med at give små børn på 3-5 år lidt med hjem, når de var sendt til købmanden efter sukker eller andet uden penge fordi forældrene ingen havde. Mikkelsen kunne ikke lade være med at give børnene lidt med hjem, vel vidende at han aldrig så nogle penge. Til sidst måtte Mikkelsen sælge til **Nørgaard**. Han havde den kun i ca 3 år. Så kom **Oline og Niels Arendt Jensen** fra Ringkøbingegnen. De faldt godt til og blev der resten af deres dage. Selv efter at Niels Arendt døde - i 1964, -fortsatte Oline med forretningen. Helt frem til 1981 åbnedes butikken hver dag undtagen søndag. Pga. sygdom måtte hun ophøre med forretningen og kort efter solgte hun huset.

Ud over købmandshandel havde de æggecentral. Når Arendt var på varetur på motorcykel med sidevogn tog han æg med tilbage, pakkede dem i æggekasser og sendte dem videre til æggecentralen i Viborg.

Det var også egnens samtalestation. Egnens folk kom og fik drøftet mange ting sammen. Den eneste telefon i Hestlund var også i mange år at finde hos købmanden. Købmanden var egnens samtalestation og centrum og købmandsparret vidste besked om næsten alt, hvad der foregik, så det var et yndet sted at komme.

Købmand Oline og Arendt Jensen Nedre Hestlund. 1943-1981. Billedet er fra ca. 1960. Butikken var inden for de to store vinduer til venstre og med døren imellem vinduerne. Ejendommen ser i dag stort set ud som dengang.

Bemærk hønsene. Det var et vigtigt supplement/indtægtskilde for rigtig mange.

For enden af **Nedre Hestlundvej**, der hvor DLG nu ligger, har der også været købmandsforretning. Omkring år 1900 boede der en landmand, **Ravis**, som kunne lidt af hvert. Han fandt, at han kunne sælge kolonialvarer og mange andre ting. Ting og sager hang ned fra loft og bjælke. Efter ham kom Knud Kristensen til engang i 20'erne, men han drev kun landbrug.

Skyggevej 11 (mellem Hestlund smedje og Hestlundvej) har også huset en købmand. Engang før 1920 boede **Niels Inger Kristensen**

på ejendommen. Ud over landbrug drev han også handel. Eller også var det ham der boede der før igen.

Ligeledes drev, på ca. samme tid, **Hans Jakobsen** fra **Hestlundvej 11**, købmands handel. I stuehusets gavlende mod syd var der indgang til forretningen. Engang har det været en af Hestlunds 4 store gårde, men i dag er det meste af jorden solgt fra.

Ejendom, Hestlundvej 11, ca 1920. En af de rigtige spændende gårde i Hestlund. I første del af det 20 århundrede var der købmand i gavlenden af stuehuset. Ca. I tiden hvor billedet er taget. Laden til højre er i dag revet ned. På billedet ses ejeren Hans

Jakobsen og hans søn Børge. Han overtog senere gården og havde den til engang først i 90erne. Er det møddingen til venstre for drengen?

I **Hjørnholt, Skyggevej 2** har der været butikshandel ved **Medom Larsen**. Siden overgik det til møbelsalg og nu er der en bilhandler. Var det i 1930erne og 1940erne?

I **Ravnholt** har der været en købmand med tankstation og issalg. I min barndom 1950erne var det et yndet stoppested, når vi skulle besøge bedsteforældre i Grødde. Forretningen kom til i 1930erne??

Købmand Haubjerg. Skolebørnene fra Ravnholt skole var ofte lige en lille smut inde hos ham på vejen hjem fra skole.

I 1953 overtog **Gunnar Bach** købmandsforretningen i forpagtning for i 1958 at købe den. I 1968 lukkede han købmandshandelen og overgik til at sælge tekstil- og strikkevarer. "Bachs trøjer," stod der på skiltet. Huset blev revet ned i 1985 i forbindelse med anlæggelse af cykelsti mellem Bording og Ikast.

Købmand i Ravnholt, på hjørnet til Ravnholtvej. Og meget tæt på hovedvejen. Bemærk tankstation og ishus, som var en vigtig ekstra indtægtskilde. Billedet er fra 1950erne.

I **Stubkjær** hed købmanden i hele 60 år Christensen. Fra 1918 til 1978 drev **Albert og Else Christensen** købmandsforretning. Dog måtte Else selv klare det de sidste år. De fire næste år hed indehaverne **Johannes og Karen Marie Jørgensen**.

Det var en rigtig landhandel, hvor man ud over købmandsvarer også solgte træsko, isenkram, trikotagevarer og meget andet. Også landturre benyttede købmanden sig af – to gange om ugen. Johannes Jørgensen fortæller, at han nogle gange om vinteren lånte en traktor for at komme rundt, eller han benyttede sig af børnenes slæde. Det var dog ikke særlig en særlig rentabel beskæftigelse, ligesom mange kunder også havde det svært med økonomien. ”Jeg vil hellere skylde en snyde,” sagde en af kunderne da han forsigtig af købmandskonen blev bebrejdet at beløbet i kassebogen var blevet for stort. ”Hvad er forskellen?” var købmandens svar. Som supplement til indtjeningen solgtes også kartofler fra egen have. Med til landsbybilledet anno 1980 hører også at i samme bygning havde Andelskassen i Bording kontor. To gange om ugen cyklede Erik Jonassen til Stubkjær med tasken på styret med alle de penge som andelskassens kunder havde bestilt ugen i forvejen. Meget passende kunne købmanden så få sin del.

Med åbningen af Prisa, den første discountforretning i Ikast, forsvandt den sidste grundlag for at drive forretning i Stubkjær. Det mærkedes hurtigt at markedsdelen faldt. Så siden 1982 har der ikke været butik i Stubkjær.

Tilbage er nu at berette om købmændene i **Munklinde**. Fra 1925 til 1945 hed købmanden **Svendsen**. Han var også møller. De næste 7 år, frem til 1952, var det købmand **Mortensen** der stod bag disken. Og endelig fra 1952 til butikken lukkede i 1970 var det købmand Nygård.

Stedet fungerede også som posthus.

En overgang i 1940erne var der endda to købmænd lige ved siden af hinanden. I **Peter Troelsens** butik kunne man også købe garn og andet tekstil.

Engang har der også været en brugs i Munklinde.

Ligesom alle andre steder, var købmandsbutikken i Munklinde samlingsstedet. Det var byens midtpunkt, hvorfra al viden udgik, ligesom det sociale netværk foregik derfra, noget som måske savnes i dag. Hvordan holder man fast i fællesskabet i dag?

Beretningen om Bording og Bordings oplands købmænd er til ende. Undervejs er flere oplysninger kommet til og flere kommer måske frem. Måske bliver jeg nødt til at skrive et lille tillæg.

Jeg vil gerne takke de mange mennesker, som har bidraget med oplysninger til emnet. Det har været utrolig spændende. Tænk al den viden og historie, der ligger gemt rundt omkring i vores hoveder.

Bent Hansen, Bording Lokalhistorisk Arkiv.
September 2011